

ÜZENET

AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA

XXVII. évfolyam 20. szám. 2016. október 15.

Ára 0,80 lej

Tollal és papírral a reformációért

A kollektív történelmi tudat képe szerint 1517. október 31-én Luther Márton a wittenbergi vártemplom kapujára kiszögezte 95 tételét. Egyháztörténészek szerint a valóságban mégsem. Szerintük ez a 19. századi német nemzeti protestantizmus túlzása volt. Kalapács helyett csak lúdtoll lett volna a világformáló tézisek médiuma? Toll és papír? (Írásunk az 5. oldalon, a képen a wittenbergi vártemplom látható.)

A Bethlen-kollégium titka: Isten oltalmában való hit

Hálaadó istentisztelet keretében avatták fel a nagyenyedi iskolát

Többéves munka után európai uniós pénzből újították fel a református egyházi tulajdonban levő Bethlen Gábor Kollégiumot. A munkálatokat idén nyáron fejezték be, az épületegyüttes ünnepélyes átadására pedig idén ősszel került sor. A nagyenyedi iskola udvarán tartott hálaadó istentiszteleten Kató Béla püspök hirdetett Igét.

Erdély legkorszerűbb, legjobban felszerelt iskolájává varázsolták a frissen felújított nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumot. A patinás épületegyüttes kívülről-belülről gyönyörű látványt nyújt. A több száz éves alma mater épületeit uniós forrásokból, valamint az egyházkerület és a helyi önkormányzat anyagi hozzájárulásának köszönhetően újították fel.

Somogyi Botond

(Folytatása a 6. oldalon)

Lukátsi Vilma

Wittenberg

Október utolsó napja már.
A látóhatár
fénylő napkeltet ígér:
„Az igaz ember hitből él...”

Az a korszakváltó hajnal
megajándékozta a világot:
Szöveget és kalapácsot
adott egy szerzetes kezébe.
...Amíg a vártemplomhoz ér:
„az igaz ember pedig hitből él...”
– suttogja, még csak önmagának,
de az egész világnak
szól attól kezdve az üzenet,
a kapura kiszögezett hitvallása
sok éjszakának...

A kinyitott szent Bibliának
fölismert igazsága beszél:
„Az igaz ember hitből él!”

...mert fűjt a Szél
azon a kora reggelen,
nem maradt többé rejtelem,
hogy Isten szereti a világot
önmaga adott váltságot érte
Fia halála által!
S mert Ő mindent megfizetett,
azért nem lehet elveszett,
senki, aki hisz Benne!
Hisz, szeret és remél...
„Az igaz ember hitből él!”

Fogyatékkal élők mindennapjai és paralimpiája

Vajon mikor láttunk legutóbb toloszékes embert, szellemi fogyatékos, esetleg nemlátót? Éppen a tegnap vagy leginkább több héttel, sok hónappal ezelőtt? Talán jó hírek könyveljük el, hogy alig vannak?! Pedig szép számmal élnek ott is, ahol lakunk, ahol mindennapi életünket éljük. Csakhogy mindennapjaikat többnyire otthoni bezártságban töltik, nem tudnak vagy nem mernek kimozdulni, és „felvenni a harcot az egészségesekkel”. Nyilvánvaló, ennek a helyzetnek a jobbítása – közös feladat.

dr. Ábrám Zoltán

(Folytatása a 4. oldalon)

Tanulságos igék

Noéről (I.)

Noé születése

1Móz 5,29; 6,8

Noéről mindenkinek a bárka jut eszébe, ami megmentette családját az özönvíz idején. Ő két világban élt, az özönvíz előtti és utáni világban. Istennek áldott embere volt, prófétai alkat, aki egy romlott világban mert Isten akarata szerint élni. Ez a történet most is időszerű. Mi is olyan világban élünk, ami emlékeztet a Noé napjaira. S ez az ember példa lehet számunkra.

Mit jelent a legtöbb ember számára a hit, templomba járás, bibliaolvasás, gyülekezet? Szinte semmit. Nem véletlen, hogy amikor az evangéliumok a világ végéről, az utolsó időkről szólnak, a legtöbbször a Noé napjaival hasonlítják azt össze. Az emberek adnak-vesznek, esznek-isznak, házasodnak és férjhez mennek, amíg eljön az ítélet, és mindennek vége lesz. Ezért érdemes Noé személyével foglalkozni.

Az első, amit róla olvasunk, hogy Lámek volt az édesapja, aki születendő gyermekét Noénak nevezte el. Hitben élő ember volt. Tudott arról, hogy Isten megátkozta a földet, tudott arról, hogy az ember orcája verítékével kell egye kenyerét. De vágyakozott Isten szebb jövője után, aki véget vet a bűnnek, fáradtságnak és átoknak. Ő komolyan vette az ősi ígéretet: az asszony magva a kígyó fejére fog taposni. Nos Noé még nem lett a Megváltó. Ő is csak bűnös

ember lett, akinek megvoltak a maga gyengeségei, nyomorúságai. Lámek romlott világban élt, amelyben az egyházat egyetlen család képviselte. S mégis ragaszkodott Isten ígéretéhez. Vajon tudjuk-e követni példáját?

Egészen bizonyos, hogy a hitet benne is a Szentlélek munkálta. Ő Isten gyermeke volt és nem a világ fia. Nála látjuk azt, hogy mi az igazi megtérés: az a változás, ami ott benn, az ember szívében kezdődik. Amikor az ember kezdi magát nem otthon érezni e világban, vagyis a hitetlenségben. Amikor az ember vágyik valami többre, mint amit ez a világ tud nekünk adni. Amikor az ember az Isten országa után vágyik.

Noé gyerekkoráról semmit sem tudunk. Az életéről is csak néhány dolog van feljegyezve. A legfontosabb: Noé kegyelmet talált az Úr előtt. Nagy dolog, amikor valakinek az egész életét ezzel az egy mondattal lehet jellemezni. Mit is jelent ez? Azt, hogy Noé aranyos ember lett volna? Hogy egy tökéletes, szimpatikus embert ismerhetünk meg benne? Nem! Ő egészen más volt, mint a többiek. Az ő szívében ott volt az istenfélelem és a hit, röviden kifejezve: ott volt Isten.

Ő sem volt tökéletes ember, hisz majd azt fogjuk hallani róla, hogy részegen feküdt a sátra közepén. Mégis kegyelmet talált, vigyázzunk: nem érdemelt. És ebben az Isten kiválasztó kegyelme ragyog fel. Tetszett Istennek, hogy a sok bűnös ember közül épp őt válassza ki dicső terve, a szabadítás megvalósítására. Ez titok számunkra, ami felett csak ámulhatunk: miért épp engem választott ki Isten? Miért nem hagyott engem is a hitetlenségben, mint sokan másokat? Nem tudhatjuk, csak annyit mondhatunk: mert így volt kedves neki.

De akkor az embernek nincs semmi szerepe ebben? – kérdezhetnénk. Akkor mi tehetetlen bábuk vagyunk Isten kezében, akiket ő oda tologat, ahova akar? Nem! Azt olvassuk, hogy Noé kegyelmet talált. Vagyis ő kereste a kegyelmet, kereste Istent. A többiek csak minél több élvezetet vagy épp gonosztságot kerestek, de ő Istent kereste. S ez a mi felelősségünk. Mi vajon mit keresünk?

Bibliaolvasó kalauz

November

1.	K	2Kor 4,7–18	Eszt 1,1–9
2.	Sze	2Kor 5,1–15	Eszt 1,10–22
3.	Cs	2Kor 5,16–21	Eszt 2,1–18
4.	P	2Kor 6,1–10	Eszt 2,19–23
5.	Szo	2Kor 6,11–13	Eszt 3
6.	V	2Kor 6,14–18	Eszt 4
7.	H	2Kor 7,1–4	Eszt 5
8.	K	2Kor 7,5–7	Eszt 6
9.	Sze	2Kor 7,8–16	Eszt 7
10.	Cs	2Kor 8,1–6	Eszt 8
11.	P	2Kor 8,7–15	Eszt 9,1–19
12.	Szo	2Kor 8,16–24	Eszt 9,20–32
13.	V	2Kor 9,1–5	Eszt 10
14.	H	2Kor 9,6–15	Hós 1
15.	K	2Kor 10,1–11	Hós 2,1–15
16.	Sze	2Kor 10,12–18	Hós 2,16–25
17.	Cs	2Kor 11,1–15	Hós 3
18.	P	2Kor 11,16–33	Hós 4
19.	Szo	2Kor 12,1–10	Hós 5
20.	V	2Kor 12,11–21	Hós 6
21.	H	2Kor 13,1–10	Hós 7
22.	K	2Kor 13,11–13	Hós 8
23.	Sze	Fil 1,1–11	Hós 9
24.	Cs	Fil 1,12–17	Hós 10
25.	P	Fil 1,18–30	Hós 11
26.	Szo	Fil 2,1–11	Hós 12
27.	V	Fil 2,12–18	Hós 13
28.	H	Fil 2,19–30	Hós 14
29.	K	Fil 3,1–11	Zsolt 1
30.	Sze	Fil 3,12–14	Zsolt 2

Noé történetét is Jézus személyén keresztül olvassuk, nem szakíthatjuk el tőle. Ha Jézus neve nem is lehet ott e történetben, ő mégis ott van a háttérben. Noé is csak Krisztusért található kegyelmet. Ez a történet is a megfeszített és feltámadott Krisztusról szól, őt hirdeti nekünk. Noé is Krisztusért, Krisztus által lett azzá, akinek őt megismerjük. S nincs ez másképpen velünk sem. Ezért olyan nagy dolog, hogy meg vagyunk keresztelve az ő nevében, hogy hallgathatjuk az evangéliumot.

Noé apjától a „Vigasztaló” nevet kapta. Persze ő csak részben lehetett azzá még akkor is, ha rendkívüli ember volt. De az igazi Vigasztaló a Szentlélek, akit Isten elküldött nekünk, aki által mi új teremtmények leszünk, aki szívünkben munkálja az örök élet reménységét.

Túl kell látnunk Noén a Szentháromság-Istenre. Látnunk kell az Atyát, aki teremtett minket, s aki Megváltót küldött számunkra. Látnunk kell Krisztust, a Fiút, aki megváltott és hív minket a megigazított életre. Látnunk kell a Szentlelket, aki bennünk is hitet munkál, aki minket is vezet, vigasztal és nekünk is erőt ad.

Noé azt mutatja meg nekünk, hogy egy romlott és bűnös világban, ahol a hitetlenség és istentelenség egyre jobban árad, lehet kegyelmet találni, és lehet Isten akarata szerint élni. Egy engedetlenkedő világban lehet Istennek feltétel nélkül engedelmeskedni. Noé példája legyen buzdítás és bátorítás számunkra: ha neki ez lehetséges volt, miért ne lehetne nekünk is az.

Lőrincz István

Fogyatékkal élők mindennapjai és paralimpiája

(Folytatás az 1. oldalról)

Az utóbbi évtizedekben világszinten növekedett a rokkantak és a különböző fogyatékos-sággal élők száma. E növekedést sok tényező befolyásolja, leginkább demográfiai, egészségügyi, jogi, társadalombiztosítási, a tudományos-technikai fejlődésből adódó tényezők. S közben be kell ismerni: a fogyatékos emberek a mai társadalom leghátrányosabb helyzetű csoportjai közé tartoznak. A statisztikák szerint a lakosság 5-6 százaléka fogyatékos. Gyakorisági sorrendben a fogyatékosági típusok: testi fogyatékos, látássérült, értelmi fogyatékos, hallássérült. Minden hatodik-hetedik sérültnek egynél több fogyatékosága van. A családok 2-3 százalékában van fogyatékos-sággal élő gyermek. És vajon mi a helyzet azzal a több tízezer magyar, illetve román házaspárral (élet-társal), ahol mindketten hátrányos helyzetűek?

Beethoven is fogyatékos volt?

A fogyatékos-ság fogalmára nincs átfogó, a világ minden országában elfogadott meghatározás. A magyar jogszabály azt tekinti fogyatékos személynek, akinek olyan végleges, az egész további életére kiható testi vagy értelmi, illetve érzékszervi fogyatékos-sága van, amely gátolja őt a normális, a megszokott, a hagyományosan elvárható életvitel gyakorlásában. Tehát bizonyos fajta vagy bizonyos mennyiségű tevékenység elvégzésére alkalmatlan.

Sajnos a magyar nyelvben a hivatalos megnevezés, a fogyatékos kifejezés nem a legszerencsésebb, de nincs nála kifejezőbb. Eszerint ugyanis a világ egyik legnagyobb zeneszerzője, a bécsi klasszika nagy alakja, a hallássérült Ludwig van Beethoven fogyatékos volt. Akárcsak a vak Homérosz, a beszédhibás IV. György brit uralkodó, a kerekesszékes Roosevelttel amerikai elnök, a csodálatos hangú Stevie Wonder, a zongorista és énekes Ray Charles vagy Weiss Fanni, a csodáltnivaló süket modell.

Kedves olvasó! Gondoltál-e arra, hogy amennyiben nem tartozol a minden huszadik emberből álló kisebbséghez, a fogyatékosok közösségéhez, akkor valamiképpen mégiscsak

kiváltságos vagy? Amiként a vallásos ember mondja: Szeret téged az Isten! Miközben ők is kiváltságosak, csak valami másért, és őket is szereti Isten.

Ha a fentiekkel nem vagy tisztában, és folyamatosan életed nyomorúságai miatt szomorkodsz, vagy ha nincs gondod, de azonnal találsz magadnak, akkor gondolj Nick Vujicic optimizmusára. A napjainkra nemzetközi hírűvé vált prédikátor, szónok, motivációs tréner karok és lábak nélkül született emberként vált híressé. Mára a világ minden tájára eljutó telt házas előadásainak témái a fogyatékos-ság, a remény és a keresztény hit. Ő az összesen két lábujjal rendelkező mozgássérült saját életpéldája által biztatja a céltalanokat, a reményvesztetteket, a „hitetleneket” arra, hogy hálá-saknak kell lenniük az életükért, amely által Isten feladatot és kihívást adott nekik.

Nicknek például azt a feladatot szánta, meséljen embertársainak Isten szeretetéről, és megerősítse őket abban, hogy valósítsák meg álmaikat. Saját bevallása szerint életének egyik fordulópontja az volt, amikor édesanyja egy súlyosan fogyatékos férfiról szóló újságcikket mutatott neki. Akkor értette meg, nincs egyedül, nemcsak neki jutott nehéz sors. Másrészt meghatározónak bizonyult egész életében a születése óta vakságban szenvedő, önmagában perlekedő emberrel találkozó Krisztus példázata is, aki meghozta a feladatot a vak számára: azért fogyatékos, hogy nyilvánvalóvá váljanak rajta keresztül Isten tettei.

Jog a sportoláshoz

A fogyatékkal élőknek éppen úgy joguk van a sportoláshoz, mint az egészségeseknek. Csak sajátos szabályok, kihívások, körülmények, lehetőségek figyelembevételével. Ennek jegyében szervezik meg a fizikailag vagy szellemileg hátrányos helyzetűek versenyeit, amelyeken a sportolók a fogyatékos-ság típusa, az immár részletesen lerögzített kategória alapján versenyeznek. Immár fél évszázada rendszeressé vált ugyan a fogyatékosok világtája, de a fogyatékosok spor-

tolásának a figyelem középpontjába való kerülése 1992-től vált folyamatos feladattá. Ekkor ugyanis a játékokat összekapcsolták az olimpiával, és azóta a fogyatékkal élők olimpiájának, a paralimpiának a megrendezésére a nyári játékok helyszínén, három héttel annak vége után kerül sor. Manapság mind a nyári, mind a téli

paralimpiát világszer-te elismerik, és négy-évente a versenyzők teljesítményének elismerése érdekében – és nem fogyatékos-ságuk kiemelésére – rendezik. A paralimpián egyetlen kivételként indulhatnak ép sportolók, éspedig a látássérült futók kísérőjeként, akik éremszerzés esetén a vak futóval együtt lépnek a dobogóra, hogy mindketten megkapják az érmet. Nem tartozik a paralimpiához a siket-olimpia és az értelmi fogyatékos sportolók számára rendezett speciális olimpia.

Meghatározó emberi élmény

A fogyatékkal élők olimpiáján való személyes részvétel bárki számára meghatározó emberi élmény. Mással nehezen összehasonlítható helyzet az elsősorban fizikailag hátrányos helyzetű sportolók kitartó küzdeni tudásának, az érdekek és a pénz világtól távolabb eső önfelelt versenyzésének a követése, végigszurkolása. A fogyatékosok számára ma már olyan múltbak, protézisek, kerekesszékek adtak a technika vívmányainak köszönhetően, amelyek már-már az egészségesekkel, nem nyomorékokkal azonos körülményeket teremtenek számukra a versenyzéshez. Mégis micsoda akarat kell ahhoz, hogy valaki teljesen csonka testtel ússzon (mert ilyen is létezik), a hiányzó kezei helyett lábujjaival feszítse ki az új húrjait, vagy éppenséggel vakon futbalozzon, ússzon, fusson, csörgőlab-dázzon.

A paralimpián fantasztikus a hangulat. A közönség nemzetiségétől függetlenül drukkol mindenkinek. Persze a hazaiaknak mindig nagyobb hangorkán futja, és a kedvencek is valamivel több biztatásban részesülnek. Mindezeket túl egyetemes a lelkesítő szurkolás. Egyetlen példa: az atlétikapályán az ötezer méteres „futásban” az a kerekesszékes kapta a legnagyobb biztatást, akit társai menet közben egy jó körrel kielőztek.

Egyébként az idei riói paralimpia megnyitójának a legmegrázóbb pillanata az volt, amikor a paralimpiai lángot rendkívül lassan vivő versenyző lángostól a földre huppant, majd a hatalmas stadionnyi tömeg biztatására magától felállt, és ugyanabban a tempóban, de megtette a neki szánt felpályányi távot. Leírhatatlan érzések, csodálatos hangulatok, felemelő pillanatok!

Namaste – köszönet a Fennvalónak

Tollal és papírral a reformációért

(Folytatás az 1. oldalról)

Nyilvánvalóan, a toll és papír jobban illett az akkor még szerzetes Luther kezébe, mint a kalapács. Ő a cellacsend mélyén csak azon háborgott, micsoda korrupció bűnbocsátó cédulákkal intézni el az emberek lelki megtisztulását.

Mit tudhatott akkor még, s később is az imádkozó szerzetes az akkori világ egyik legnagyobb korrupciós ügyletéről, amiben az akkori bankvilág, a pénzügyi hatalom és a pápai lelki nagyhatalom szövetségesként egymásra talált? Hogy az egyház súlyos pénzügyi nehézségeit, tartozásait például a Fuggerek felé és által úgy hozza rendbe, hogy a legérzékenyebb kérdésben, a bűn-bűnelengedés lelkileg mindig manipulálható krízisjelenségében nyergelje meg a lelkiismeretet, s vágjon pénzhozó eret a tömegek és egyének lelkiismeretén? És hatalmas tartozásait még nagyobb adóssággal próbálja rendezni!

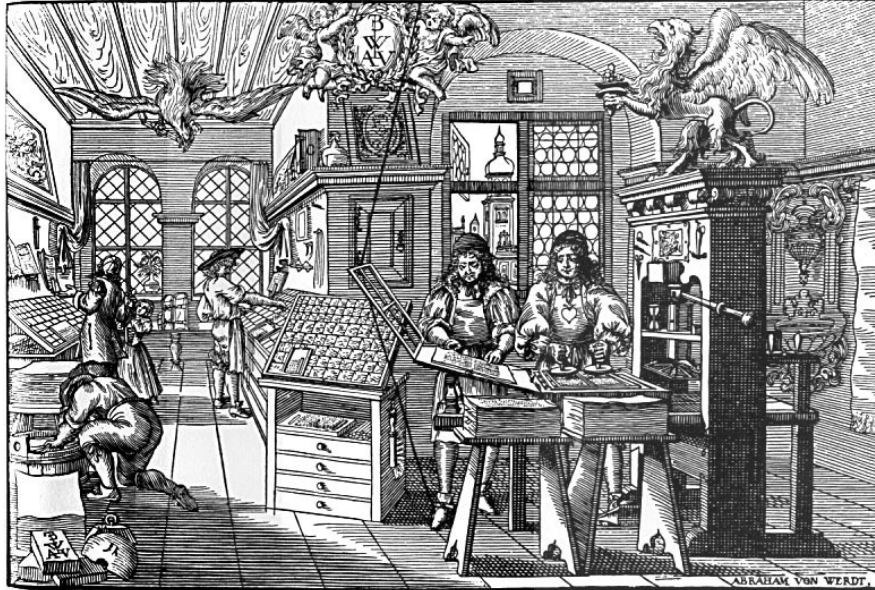
Micsoda démoni találmány volt a bűnbocsátó cédula?! Valós célja nem lelki volt, nem is lehetett, hiszen Istennel nincs, nem lehet soha ilyen alku, a bűn megbocsátása nem bankügylet. Mégis ezt a hamis tudatot táplálta a világba, milliókba az akkori egyház és a pénzügyi hatalom. Ebből az erfurti szerzetes mit sem látott. De látta a jéghegy csúcsát, a bűnbocsátó cédulás papok vásári üzletelését, a megszeppent és becsapott tömeg tolongását német földön meg Itáliában, hogy a nagy lelki üzletelés szerencsétlen áldozatai miként járnak térden csúszva kanosszát a Szentszék és más „szent helyek” előtt. S ez bőven elég volt Luthernek, hogy megfogalmazza tétéleit. Isten akarata vált valósággá azon a napon, azokban az években, nem pusztán a bankvilág háttérakarata. Isten minőségi forradalma kezdődött el akkor az emberi manipuláció, a lelki cselszövés minden csűr-csavarja ellen. Bekövetkezett az, ami József történetében tanulságképpen évezredekkel azelőtt sorsfordító jelentőségűvé vált: „Ti rosszat terveztek ellenem, de Isten terve jóra fordította azt” (1Móz 50,20).

Közírási tételik

De miből indul ki a mai egyháztörténevezés, s miért? Így érvel: „A reformátor soha nem beszélt ilyen aktusról, nevezetesen a 95 tétel kiszögezéséről. Jóval később történt tudósítás a téziskiszögezésről, mégpedig olyanoktól származik ez, akik 1517-ben nem is voltak Wittenbergben”. Erre a kételyt támasztó megállapításra nemsokára jött a mai tudományos válasz, ami kritikusan éppen az ellenkezőt állítja. Némiképpen és szűk körben módosítva csak a

kalapácsos Luther-képet. Ez a sokkal szelídebb beállítás arról szól, hogy a Luther korabeli egyetemeken szokás volt fontos információkat, közleményeket, hirdetéseket az egyetemek kapuira kitűzni. De ezt a közírási tételt általában nem a professzorok, hanem a pedellusok, az iskolaszolgák, gondnokok végezték el helyettük. Nem valószínű, hogy Luther vitatételeit csak a vártemplom ajtajára tűzte ki, hanem más templomok, s az akkori egyetem ajtajaira is közírási tétel okán. S hogy ő tette ezt, vagy mások kalapáltak? Így volt, vagy sem, valójában az ügy szempontjából érdektelen.

A reformáció és igazságai ugyanis befutották a nemzetek tudatában azt a nagy utat, amelynek következtében népeket emelt fel Isten a nemzeti nyelvre fordított Biblia cso-

dájával és lelki erőművével. A történelem Ura európai kultúrát teremtett, tudományt és műveltséget, iskoláztatást és toleranciát hozott létre. És megszüntette kontinensünkön az analfabetizmust. A királyi egyeduralom helyébe a demokráciát, az Isten előtti és az emberek közötti egyenlőség evangéliumi értékét tette közcincse. Irodalmat, beszédkultúrát gazdagított, lelki tartást, erkölcsi erőt támasztott Európa és az Újvilág nemzeteiben. Nem elég bizonyíték ez arra, hogy belássuk és elfogadjuk: hatalmas szellemi és tudati, hitbeli és ismeretbeli minőségi világforradalom indult el azon a napon Wittenbergben? Ki vitathatná el ezt ma? A hitújítás egyházai pedig azóta is hűségesen adják tovább a legdrágább kincset, az evangélium tiszta fényét, a ma már 2800 nyelvnél is többre lefordított Bibliát.

Médiaforradalom

Isten szólt, és szavára lett világosság, élet. Majd halkán megalkotta az embert, akivel elkezdett beszélni. Mert Neki beszédes közössége volt teremtményével – előbb szólt, s aztán szava nyomán köze, közössége lett „szíve és keze” alkotásához. Ekként lett ez a reformációban is. Szólt Isten – és Luther meg mások meghallották a kijelentett Igét, s elkezdték olvashatóvá, érthetővé tenni mindenkinek! Lefordították, nemzeti nyelvekbe öltöztették, hogy megtudjuk: miután Isten sokszor és sokféleképpen szólt az atyákhoz próféták által, a végső időkben szólt hozzánk Fia által (Zsid

1,1–2). Ezért hozta létre Isten előrelátó tervezéssel a reformáció előtt a pennával írás korát, majd a reformáció nagy médiumaként a tipográfia nyomdacsodáját.

És mert Isten így akarta, támadtak bibliafordító prédikátorok, Luther, akinek volt olyan év, amikor újszövetségi fordítását több mint harmincszor adták ki. És jöttek angol és holland bibliafordítók, és terjedt az Ige finnül, dánul, svédül, majd hamarosan magyarul, meg lengyelül, sőt erdélyi közvetítéssel románul is!

Kincses korszak

És születtek röplapok németül és magyarul, lettek pamfletok, gúnyrajzok, hogy a pápai, egyházi visszasságokat közérthetően leleplezzék, s íródtak traktátusok, hogy az evangélium igazságait „az magyar és más népecnek” elregejlék.

Isten adott Jézus Krisztus ügyéért lángoló és fáradozó, bujdosást és üldözést is vállaló prédikátor nyomdászokat, hogy a hátukon cipelt ólombetűk segítségével nyomtassák, terjesszék a jó hírt, az ingyen kegyelemről szóló evangéliumot. Csak a reformáció századában, szűk 70-80 év alatt lett szépséges és ébredő hitű Hungáriában Eperjestől Brassóig, Kassától Kolozsvárig, Debrecentől Pápaiig, Sárovaron át Vízolyig e népnek 31 nyomdája! Soha előtte, soha utána nem

volt ilyen kincses korszaka hazánknak! Erdély evangélistája, Honterus János Brassóban alkotott, a magyar Luther, Dévai Bíró Mátyás Debrecenben oktatta a helvét hitvallást lutheránusként, Heltai Gáspár kinyomtatta a protestáns mártirokról szóló művét, a *Hálót* (1570) saját nyomdájában. Huszár Gál Magyaróvárott és Pápán öregbítette a zsoltárok ismeretét és éneklését nyomtatott psalteriumával, zsoltáros és imakönyvével (1560), hogy csak néhány példát említsünk.

Volna-e magyarság, ha nincs Luther?

Ezen a napon gondolatban, mint egykori wittenbergi diák, végigsétálok egyetemi lakhelyemtől a vártemplomig. És emelkedő szívvel, némileg megrendülten köszönöm meg a Világ Világosságának azt, ami akkor, azon a szombaton innen elindult. Isten áldott Lelke áradt ki akkor Európára egy szerzetes alázatán át – s lett fény, ébredés, megújulás, új egyház, új erkölcs, új Európa, új Magyarország. Nem elég ez? És ott a wittenbergi vártemplom ajtaja előtt ma is eszembe jutnak Illyés Gyula halhatatlan kérdései: „Hiszed, hogy volna olyan-amilyen / magyarság, ha nincs – Kálvin?” Kérdezzük tovább bátran: Volna olyan-amilyen magyarság, ha nincs – Luther?

Áldott, szép, lelket emelő, szívet, látást tisztító október 31-ét a Kárpátok alatt minden ünnepelni vágyó léleknek!

dr. Békefy Lajos

A Bethlen-kollégium titka: Isten oltalmában való hit

(Folytatás az 1. oldalról)

A beruházás értéke mintegy hatmillió euró.

A nagyenyedi vártemplom tőzsomszédságában épült impozáns épület utcájában számos romos ház áll, ezeknek is az egyház a jogos tulajdonosa, az ott lakók ellenállása miatt azonban nehezen lehet birtokba venni a visszaszolgáltatott házakat, amelyek egykor a híres kollégium tanári lakásai voltak. Ambiciózus tervekben nincs hiány. Kató Béla püspök szerint a kollégium utcájában visszakapott épületek révén a bor utcáját szeretnék kialakítani, ami turisztikai szempontból is vonzóvá tenné a várost. A püspök úgy véli, hogy hosszú távon a szakoktatásnak ezt az

A nagyenyedi önkormányzat egyébként partner volt az uniós pályázat benyújtásában és támogatásában: nélküle az egyházkerület nem tudta volna felújítani ezt a patinás múltú kollégiumot. Az egyezség szerint az egyházkerület 25 évre elengedte a kollégium bérleti díját, cserébe azért, hogy az önkormányzat pályázati úton megszerezte a felújítás költségeit. „Az önkormányzat kiszámolta, hogy olcsóbban jön ki, ha segít uniós forrásokból felújítani az épületegyüttest, ahelyett, hogy 25 évig fizesse a bérleti díjat” – fogalmaz a püspök. A vonatkozó törvények értelmében ugyanis egyházi ingatlanban működő állami iskola esetében az önkormányzatnak megszabott bérleti díjat kell

magunkat, igaz, haza csak a sátoros ünnepek alkalmával tudunk menni. Sok ideig szívtuk a port, de megérte, hiszen nagyon szép lett az épület és a bentlakás is” – magyarázza Tankó Gyöngyi.

Szöcs Ildikó, a kollégium igazgatója szerint a modern felszerelés része a projektnek: három számítógépes labor és vadonatúj kémialabor áll az iskola diákjainak rendelkezésére, ugyanakkor minden osztálytermet a legkorszerűbb berendezésekkel láttak el. A bútorzatot is kicserélték, ezt a Bethlen Gábor Alap támogatta. Minden osztályteremhez tévé, laptop és vetítő, sőt még nyomtató is tartozik. Szöcs Ildikó igazgató az iskolai oktatással kapcsolatban elmondja: a Bethlen Gábor Kollégiumban – Erdélyben egyedülálló módon – kabinetrendszerben működik az iskola. Vagyis a gyerekek óráról órára más terembe vándorolnak, akárcsak az Egyesült Államokban. Eleinte a szülők furcsállották, hogy a gyerekeknek magukkal kell cipelniük a teljes iskolai felszerelésüket, a gyerekek azonban hamar hozzászoktak. Ráadásul így a szünetekben az iskola diákjai többet beszélgetnek egymással a folyósokon, jobban megismerik egymást.

Erdély büszkesége

A hálaadó istentiszteleten a Zak 3,2b alapján Kató Béla püspök hirdetett Igét. Mi a titka a Bethlen Gábor Kollégiumnak, miért tud évszázadok óta szinte folyamatosan működni? – tette fel a kérdést igehirdetésében a püspök. „Jeruzsálemben és környékén évezredek keresztül harcoltak, a várost többször lerombolták, de mindig újjáépült, mert az emberek hittek abban, hogy az Úr velük van. Az Isten oltalmában való erős és személyes hit a titka annak, hogy az enyedi kollégium ma is él és virágzik. Ez a hit öröklődött nemzedékről nemzedékre, és ez eltette a generációkat annyi évszázadon keresztül” – fogalmazott Kató Béla.

Igehirdetést követően Szöcs Ildikó igazgató a nyolc évvel ezelőtt megkezdett munkálatokról beszélt, valamint arról, hogy a kollégium úgy újult meg, mint a poraiból feltámadt fénixmadár. Maksay Ádám egyházkerületi műszaki előadó, tervezőmérnök többek között azt hangsúlyozta, nehéz volt megoldani azt, hogy a többéves felújítási munkálatok során folyamatosan biztosítani kellett az oktatást a diákok és tanárok számára.

Köszöntötte az egybegyűlteket Horațiu Mihai Josan, Nagyenyed leköszönt polgármestere is, aki a kollégiumot a város kincsének nevezte, ahol olyan kiválóságok tanultak, mint Kőrösi Csoma Sándor tibetológus. A városnak kötelessége volt támogatni a felújítást, hiszen az oktatás és a kultúra rendkívül fontos a város és a különböző nemzetiségű, egymással jó viszonyban élő lakosok számára. „Isten éltesse az iskolát, amely Nagyenyed, Erdély és Románia büszkesége lehet!” – mondta Josan.

ágát is meg kell teremteni a kollégiumban, ezért a térségben a tervek között nagy hagyománnyal rendelkező borászati szak beindítása is szerepel.

A felújítás nehézségei

A református egyház 2004-ben kapta vissza az épületegyüttest, a kollégiumnak régen azonban nemcsak ezek az épületei voltak a birtokában. A kommunista államosítás előtt tanári lakásokkal, erdővel, földekkel rendelkezett, ez a vagyon tette lehetővé azt, hogy a kollégium önfenntartóan tudott működni. A visszaszolgáltatást követően időbe telt birtokba venni a kollégium ingatlanjait, mert az épületegyüttesben található a dokumentációs könyvtár és a természetrajzi múzeum is. Amúgy a két közgyűjteménynek otthont adó épületet szintén az egyházkerület újította fel, annak költségei ugyanis nem szerepeltek az uniós projektben. Saját költségén újította fel az egyházkerület a kollégiumi étkezdét is. A református egyház így mintegy 3,5 millió lejt fektetett az ingatlanok korszerűsítésébe, ennek jelentős részét a magyar állam finanszírozta. „Az egyház azért kérte vissza az ingatlanjait, hogy álljon helyre az ősi rend, és nőjön az oktatás minősége, hiszen itt a mi gyerekeink tanulnak” – vallja Kató Béla.

fizetnie az egyháznak. A nagyenyedi önkormányzattól eltérően más városoknak – köztük Kolozsvárnak is – sajnos hiába ajánlott fel az egyház ugyanilyen együttműködést, mert nem voltak rá vevők.

Korszerű felszerelés, nagy érdeklődés

Kató Béla szerint annak ellenére, hogy a Bethlen Gábor Kollégium állami intézmény, az egyházkerület a református oktatás szerves részének tekinti. Nemcsak kívülről, hanem belül is teljesen megújult a középiskola. A bentlakásban immár minden szoba saját fűtőszobával rendelkezik. Erdély szinte minden vidékéről járnak ide gyerekek. A beruházással az érdeklődés is megnőtt az intézmény iránt. Jól példázza ezt az egyik végzős diák, akivel az ünnepség alatt elegyedik szóba. Tankó Gyöngyi három éve diákja az iskolának, Gyimesközépkörről érkezett. Csodálkozó kérdésemre – miért nem ment közelebb, egy székelyföldi iskolába – azt mondja, nem ő az egyetlen a vidékről, aki a Bethlen Gábort választotta. „A három tizenkettedik osztályban heten vagyunk Gyimesközépkörről. Én az ikertestvéremmel érkeztem, ő a turisztika szakon van, én a tanítóképzőben vagyok. Nagyon jól érezzük

Napórak református templomokon (2.)

(Folytatás előző lapszámunkból)

A tizenkét erdélyi református templomon levő napóránál az a közös, hogy egyik sincs teljesen pontosan beállítva. Ahhoz, hogy megértsük, mennyire pontosan járhat egy napóra, illetve, hogy mitől nem mutathatja pontosan az időt, elemezzük a továbbiakban a napórak szerkezetét, működését és ebből kifolyólag a pontosságuknak az ismérveit.

Az árnyékvető

Egy napóra legfontosabb része az árnyékvető rúd (a gnómon). Nemcsak azért, mert ennek az árnyéka mutatja az órát, hanem azért is, mert ennek a helyzete befolyásolja a legjobban a napóra pontosságát.

Induljunk ki a legegyszerűbb napórából: az árnyékvető legyen egy függőleges rúd a vízszintes talajon vagy egy a falra merőleges rúd. Ha egy adott nap óránként bejelöljük az árnyék helyzetét a megfelelő óra-beírással, akkor még egy pár hétig jól is mutatja az időt, de a következő hetekben, hónapokban, egyre pontatlanabb lesz, akár 2 óras eltolódás is jelentkezhet.

A problémát a 14. században oldotta meg Ibn al-Shatir arab csillagász: az árnyékvető nem merőleges kell legyen a falra, hanem ferden kell álljon, éspedig párhuzamosan a Föld forgási tengelyével. Ez esetben az árnyékvető pontosan a Sarkcsillag felé mutat.

Tehát a gnómonnak északi irányban kell állnia (ezt iránytűvel lehet bemérni), és egy bizonyos szöveget kell bezárnia a fallal (ehhez függőn és szögmérő kell). Erdélyben ez a szög a falon levő függőleges iránnyal kb. 44° (Kend, Fiafalva). Ha a szög eltér ettől, akár $10\text{--}20^\circ$ -kal (Héjjasfalva, Szilágynagyfalva, Kézdimartonfalva) vagy többel, például amikor a gnómon merőleges a falra (Torda, Magyargyerőmonostor, Kalotaszentkirály, Nagyalambfalva), annak esélye sincs, hogy egész évben pontos legyen. Ha pedig árnyékvető sincs, akkor nyilván nem mutat semmit (Bánffyhunad, Magyari, Kálnok).

Ha nagyon pontos napórát akarunk szerkeszteni, akkor mértani módszerekhez kell folyamodnunk: a hely (ahol a napóra van) szélességi köre és a fal deklinációja függvényében ki lehet számítani az árnyékvető irányát.

Az óralap

Az óralap a felület, amire vetül a gnómon árnyéka. Ezen található az óravonalak és a óraszámok.

A déli 12 óra. Egészen az 1850-es évekig minden városban vagy faluban a saját időt mérték, azaz azt nevezték déli 12 órának, amikor a Nap a legmagasabban volt az égbolton az adott helységben (a Nap „delelt”). Ez esetben az árnyékvető árnyéka – amennyiben az helyesen áll – pontosan függőleges.

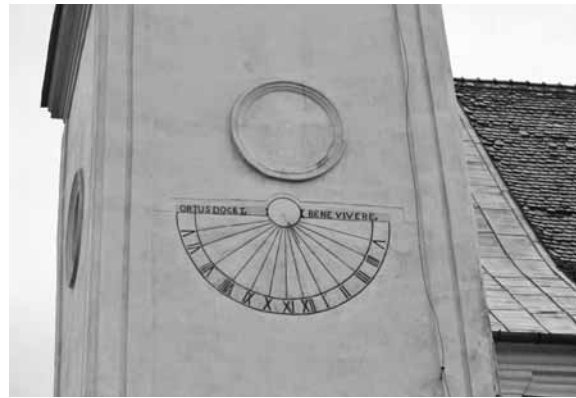
Magyarországon (tehát 1918-ig Erdélyben is) 1891-ben vezették be a zónaidőt, amikor az egész ország területén egységes volt az idő, éspedig a budapesti. Az 1891 előtti napóránál a 12-es

van a függőlegesen (tehát amikor a helyi dél van), hiszen a helyi időt mérték (Bánffyhunad, Kalotaszentkirály, Nagyalambfalva, Fiafalva, Kálnok, Héjjasfalva, Szilágynagyfalva). Az 1891 és 1918 között készített napórak a zóna központjára, Budapestre voltak beállítva, tehát a 11-es óra van a függőlegesen (Torda – ez az óra tehát bizonyítéka annak, hogy ott valamilyen a budapesti idő volt a hivatalos idő). Az 1918 utáni órák Bukarestre vannak beállítva, és emiatt a fél egyes óravonal van a függőlegesen; pontosabban a 12 óra 23 perc körül (Magyargyerőmonostor, Nagykend). Ha az órát 1979-ben készítették, és netán belefoglalták az akkortól bevezetett nyári időszámítást is (tehát nyáron plusz egy órát), akkor a 13 óra 23 perces időpont van a függőlegesen.

A többi óravonal. A Nap 24 óra alatt járja körbe (látszólagosan) a Földet, és ez 360° -os körpályát jelent az égbolton, amiből következik, hogy egy óra alatt a Nap 15° -os szögben mozdul el. Ezt levéttve egy sík felületre (pl. vízszintes talajra, vagy függőleges falra), a 12 óra körül marad a körülbelül 15 fok óravonal-köz, de ahogyan távolodunk ettől a reggeli vagy esti órák felé, a ferde vetület miatt egyre távolabb kerülnek egymástól az óravonalak (Nagykend, Fiafalva). Ebből következik, hogy egy olyan sík napóra, amelynél az óravonal-beosztás egyenletes

(Bánffyhunad, Nagyalambfalva, Héjjasfalva, Szilágynagyfalva, Magyargyerőmonostor), az nem lehet pontos. Az óra még pontatlanabb, ha az óravonalak közötti szög szabálytalanul változik (Kalotaszentkirály).

Továbbá, ha a Nap 24 óra alatt 360° -os szögben járja körbe (látszólagosan) a Földet, akkor 12 óra alatt 180° -os szöget tesz meg. Ez a napórán úgy jelenik meg, hogy a reggeli 6-os és a délutáni 6-os óravonalak között 180° -os szög van, azaz folytatólagosan egy egyenesen vannak (Szilágynagyfalva). Ugyanúgy egyvonalonban kell lenniük a reggeli és délutáni 5-ös, 7-es vagy 8-as óravonalaknak. Ha nincs így, a napóra nem lehet pontos (Nagyalambfalva, Kalotaszentkirály).

A gyergyószentmiklósi római katolikus templom

A fal deklinációja

Erdélyben a falusi templomok nagy része keletelve van: a szentély kelet felé néz, tehát a templomtest tengelye kelet–nyugat irányban van. Ebből kifolyólag a templomoknak van déli oldaluk, amely igen megfelelő hely a napórának. Legtöbbször a templomtest nyugati végéhez csatlakozik a torony, és annak a déli oldalára is szokták tenni a napórát.

De a keletelés a legtöbb esetben nem pontos: vagy azért, mert az építéskor nem tudták tökéletesen kimérni a kelet–nyugat irányt, vagy azért, mert a keletelés azon a napon történt, amikor a templom védőszentjének volt a napja, tehát nem március 21-én vagy szeptember 23-án, az egyedüli napokon, amikor a Nap pontosan a földrajzi keleti irányban kel fel.

Így a templom déli fala nem pontosan dél felé néz, néhány fokkal eltér attól ($1\text{--}20^\circ$), azaz van „deklínációja” (deklínáció: a szög a templom falára húzott merőleges és a pontos déli irány közötti szög).

Ha a fal pontosan dél felé nézne (tehát a fal deklínációja nulla), akkor a de. 6 – du. 6 óravonalnak pontosan vízszintesnek kellene lennie (Bánffyhunad). Ha a fal kissé kelet (vagy nyugat) felé van fordulva, akkor a 6-6 óravonal nem lesz többé vízszintes, hanem kissé emelkedő (vagy ereszkedő); annál inkább, minél nagyobb a fal deklínációja (Fiafalva, Héjjasfalva). Ha tehát a napórán a 6-6 óravonal vízszintes, de a falnak van deklínációja (keleti vagy nyugati), akkor a napóra nem lehet pontos (Szilágynagyfalva). Vagy fordítva: ha a fal délnek néz, és a 6-6 vonal nem vízszintes, akkor az óra megint nem lehet pontos (Nagykend).

A fent bemutatottak alapján bárki fel tudja mérni a napórájának a pontosságát. Úgy gondoljuk, hasznos lenne egy megbeszélést tartani azokkal, akik pontosabbá szeretnék tenni a már meglévő napóráikat, vagy új napórával szeretnék díszíteni a templom vagy a parókia déli falát.

Miholcsa Gyula

A magyargyerőmonostori református templom

Harasztos élni akar

A Tordai Ref. Egyházmegyéhez tartozó Harasztoson hálaadó istentiszteletet tartottak a templom belső felújítása alkalmából. Templomunk 1700-ban épült őseink áldozatos munkája révén. A történelem viharai nem kímélték sem Harasztos népét, sem templomát, mely átveszelte a háborúk borzalmait, tüzek ostromát. S habár lápra épült, mégis mint sziklára épült vár áll, tornyán csillaggal hirdeti Krisztus kegyelmi ajándékát a benne bízók számára.

Az egykoron népes gyülekezet ma már 370 lelket számlál, de ennek ellenére a gyülekezet nem adja fel, élni akar és megmaradni. Ezt az erőt, tenni akarást bizonyítja a 2015-ben felújított parókia épülete, a korszerűsített imaterem és az idén felújított templom.

A hófehérre meszelt templomba egy új faragott csillár készült, mely az „elnyert koronát” jelképezi, s mint Krisztus Igéje fog világítani nemzedékről nemzedékre.

Hogy mindezek megvalósuljanak, anyagi fedezetre volt szükség. A magyar államtól és a Kolozs megye tanácsától kapott támogatást egészítette ki a gyülekezet híveinek anyagi

hozzájárulása. A hívek odaadó munkája tette lehetővé, hogy félévi munka után, szeptember 25-én a gyülekezet a felújított templomban ünnepelhessen.

A hálaadó istentisztelet Jakab Mihály Gyula lelkipásztor nyitotta meg, köszöntve az ünnepelő gyülekezetet, majd Szegedi László generális direktor hirdette az Igét Lk 2,41–45 verseiből. Igehirdetésében kifejezte: „bármilyen szép is a templom, ne hagyjuk, ne felejtjük a falai között Jézust, hanem vigyük magunkkal otthonainkba, mert csak így lesz teljes az élet”. Ugyanakkor rámutatott az Európa-szerte számtalan árván maradt templomra, ahol nem szól az Ige, mert nincs hallgatója, és az érdektelenség miatt számtalan templom veszítette el rendeltetését és idegen tevékenységek színhelye lett. Hogy ez ne így legyen Harasztoson, a gyülekezetnek nem szabad elhagynia templomát (és az iskolát).

A község polgármesterének köszöntése után a gyülekezet ifjai énekléssel és szavatokkal tették az alkalmat ünnepélyesebbé. Végül pedig lelkipásztorunk vázolta a felújítási munkálatok szakaszait, hálát adva Istennek véghetetlen kegyelméért és szeretetéért.

Szántó Katalin

A református család szerepe

A Brassói Ref. Egyházmegye Nőszövetség szervezésében szeptember 24-én Erzsébetvároson rendezték meg a Dél-Erdélyi Régiós Nőszövetségi Találkozót, ahová három egy-

házmegye (a brassói, a hunyadi és a nagyenyedi) gyülekezeteiből mindegy 210 képviselő gyűlt össze. Bedő Boróka köhalmi beosztott lelkipásztor igehirdetése után Buzogány Emese kolozsvári kórházlelkész *A református család szerepe ma – családi kapcsolatok* címmel tartott előadást, amelyet kiscsoportos beszélgetések követtek. A csoportok feladata többek között az volt, hogy nevezzenek meg olyan személyeket, akik maradandó nyomot hagytak lelki életükben, hozzájárultak lelki fejlődésükhöz. Továbbá arra a kérdésre keresték a választ, kinek hogyan vesz részt a családja a gyülekezeti életben. A válaszok kiértékelése után a program az örmény katolikus templom látogatásával folytatódott, majd ebéddel és tombolázással zárult.

Köncei Katinka

Magyarlapádi szórványkollégium

Felavatták a magyar kormány támogatásával felépült szórványkollégium új épületét a Fehér megyei Magyarlapádon. Az avatónepségen Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár a szórványban élő magyarok támogatásának a szükségességéről beszélt. „Ha

a szórványt feladjuk, a szórványosodás folyamata előbb-utóbb a tömböt is eléri” – jelentette ki. Megjegyezte: az új létesítmények nem vonták el a magyar gyermekeket más intézményekből, hanem újakat vontak be a magyar nyelvű oktatási hálózatba.

Sipos Ferenc, a kollégiumot felépítő Ethnica Alapítvány elnöke elmondta, Magyarlapádon azzal sikerült összefogni a közösséget, hogy két évtizede évről évre megszervezik a helyi néptáncbort. Magyarlapádon 2014-ben kezdődött el a helyi református egyházközség és az Ethnica Alapítvány közös építkezése. A 2015-ös tanévre a református gyülekezeti terem fölé emeletet építettek, melyben 15 gyermek számára kollégiumi szobákat hoztak létre.

A kollégiumba beköltöző gyermekeknek ingyenes szállást, étkezést, pedagógusi felügyeletet és délutáni programokat biztosítottak. A szeptemberben elkezdődött tanévben húsz gyermek lakik a kollégiumban. Valamennyien a közelmúltban felújított magyarlapádi 1–8. osztályos iskolában tanulnak, majd annak elvégzése után a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban folytathatják tanulmányaikat.

ISSN–1223–8848

ÜZENET

Az Erdélyi Református Egyházkerület gyülekezeti lapja

A szerkesztőség címe: 400158 Kolozsvár Eötvös utca (str. Constanța) 1–3. sz.

Telefon: 0731-019404

Drótposta: uzenet@reformatus.ro

<http://www.reformatus.ro/uzenet.html>

Főszerkesztő: Somogyi Botond

Kéziratot nem őrünk meg

és nem küldünk vissza.

A lapban megjelent cikkek nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét tükrözik.

Készült az Erdélyi Református Egyházkerület Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának nyomdájában
Felelős vezető: Dávid Zoltán